

1687/1717. (4)
C R I S T

Bywyd y Cristion.

Wedi ei ofod allan mewn

D W Y

B R E G E T H

A R

P H I L. I. 21.

anys byw i mi yw Crist, a marw sydd Elw.

Gan Weinidog o Eglwys LOEGR.

At yr hyn y chwanegwyd,

Dwy H Y M N,

Ar yr Ystyriaeth.

C A E R F Y R D D I N,

Yn graphwyd ac ar wenth gan Ioan Ross, yn
Heol Awest, tros yr Awdwr, 1765.

(Pris Tair Ceiniog.)

CRIST

bywyt y Cristion.

Wieder in der Höhe

Y W D

REFLECT

Я А

12 11 11 11 11

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

LIBRARY OF THE
BIOGRAPHICAL MEMOIR SOCIETY

At 11:15 AM

1941 JAN 11 Y 11 ywG

U.S. DEPT. OF AGR.

CARRINGTON

1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523. 2524. 2525. 2526. 2527. 2528. 2529. 2530. 2531. 2532. 2533. 2534. 2535. 2536. 2537. 2538. 2539. 2540. 2541. 2542. 2543. 2544. 2545. 2546. 2547. 2548. 2549. 2550. 2551. 2552. 2553. 2554. 2555. 2556. 2557. 2558. 2559. 2560. 2561. 2562. 2563. 2564. 2565. 2566. 2567. 2568. 2569. 2570. 2571. 2572. 2573. 2574. 2575. 2576. 2577. 2578. 2579. 2580. 2581. 2582. 2583. 2584. 2585. 2586. 25

(Printed in China)

CRIST Bywyd y CRISTION.

PHIL. I. 21.

Canys byw i mi yw Crist, a marw fydd Elw.

R eglurhau'r Geiriau hyn, y mae
 yma ddau Beth iw eu hyfstyried.
 I. Pa beth a feddylir wrth yr
 Ymadrodd hwn; *Byw i mi yw
 Crist.* Ac yn

II. Pa fodd yr ymddengys fod Marwolaeth
 yn Elw i'r cyfryw Ddyn. Am y

I. *Byw i mi yw Crist.*—Y mae pedwar
 Peth yn gynhwysedig yntho. Yn

1. Crist yw Egwyddor fy Mywyd. — Y
 mae gan bob Creadur byw Egwyddor oddi-
 fewn; wrth ba un y maent yn byw, ac yn ol
 pa un y maent yn gweithredu — y mae gan
 Blanhigion Egwyddor Bywiogrwydd; Ani-
 feiliaid Egwyddor Teimlad; a Dynion Eg-
 wyddor Rhefwm; ac y mae eu Bywyd yn
 wahanol, yn gyfattebol iw eu hegwyddorion
 gwahanol: ond y mae gan Gristion Egwy-
 ddor fydd uwch, (hynby yw, Crist yn trigo
 yn

yn ei Galon ef trwy Ffydd, Eph. iii. 17.) ac oddiyma y mae ei fod ef yn byw uwch Bywyd — Fel ag y mae'r Corph yn byw trwy ei undeb a'r Enaid, felly y mae'r Cristion yn byw trwy ei undeb ef a Christ — Crist yw Ffynnon ei Fywyd — Enaid ei Enaid ef — a Bywyd ei Fywyd ef — Byw ydywys, medd yr Apostol, (Gal. ii. 20.) etto nid myfi, ond Crist fydd yn byw ynaf fi, a'r hyn yr ydywys yr awr hon yn ei fyw yn y Cnawd, ei fyw yr ydywys trwy fydd Mab Daw.

Fel ag y mae y Canghennau yn byw wrth y Dweiddyn, ac yn cael eu hirder oddiwrtho ef, felly y mae'r Credadyn yn byw yn ysprydol trwy Grift. Y mae'n cael irder Gras oddiwrth y wir Winwydden hon, ac felly y mae yn byw trwyddo ef. — Nid yw'r Dwfr yn yr Afonydd ddim yn hyderu mwy ar y Mor, na'r Goleuni yn yr Awyr ar yr Haul, nac y mae Bywyd Cristion yn ymddibynnu neu yn dependo ar Jesu Grift, ac am hynny, y mae'r Yspryd Glan yn dywedyd wrthym, 1 Ioan v. 12. Yr hwn y mae y Mab gantho, y mae y Bywyd gantho, a'r hwn nid yw gantho Fab Daw, nid oes gantho Fywyd. — Mi a ddarllenais mewn rhyw fan fod y Llewes yn bwrw ei Chenawon yn feirw, a'u bod yn aros felly, hyd oni uchel ruo'r Llew; ac yna hwy a fywhant; hyn fydd yn sicr, y mae holl ddyrol ryw yn cael eu geni yn feirw, meirw i Dduw; meirw mewn Pechod a Chamweddu, hyd

hyd oni fywhao'r Llew hwnnw o Lwyth
Juda hwynt, yna y maent yn codi o feirw,
 y mae Crist yn rhoddi Bywyd iddynt — Er
 bod yr Enaid lawer o Flynyddoedd yn pydru
 ym medd Llygredigaeth, etto os Jesu Crist
 a galonnog eilw, *Bechadur tyred allan o'th*
Gystwr cnawdol llygredig; y pryd hynny, ac
 nid cyn y pryd hynny y mae'r Enaid yn clyw-
 ed *Lleferydd Mab Duw, ac yn byw*. Yn

2. *Byw i mi yw Crist*, hynny yw, Crist yw
 Patrwn fy Mywyd; nid yw fy Mywyd yn
 unig oddiwrtho ef, eithr yn gyffelyb iddo ef.
 Crist yw'r Llwybr a'r Rheol wrth ba un yr
 wyf yn rhodio.

Fel ag y mae Pechod ac Anusudd-dod yn
 debyg i'r *Adda* cyntaf, felly y mae Gras a
 Sancteiddrwydd yn debyg i'r *Adda* diweddaf.
 Nid yw gwir Gristianogrwydd ymarferol
 yn sefyll mewn dim arall ond i ni ddilyn Jesu
 Crist, — ac yn wir, fel y mae'r Plentyn mewn
 Cenhedliad naturiol yn derbyn ac yn cael
 oddiwrth ei Rien, Aelod am Aelod, Rhan
 am Ran, Gair am Air, Argraph am Ar-
 graph; felly yn yr Adenedigaeth, y mae
 Crist yn ymffurfio yn yr Enaid, ac y mae'r
 Enaid yn derbyn [yn ol ei Gyfran] Ras am
 Ras. Un diben o Farwolaeth Cnawdoliaeth
 Crist, oedd i ofod Patrwn cywir i'n Bywyd
 ni yn yr Yspryd. — *Efe adawodd i ni Siampyl*,
fel y canlynem ni ei ol ef, — i *Pedr* ii. 21. Cyf-
 arwyddiadau i'r Cristion yw holl Weithred-
 oedd Crist. —

Yr oedd ei Weithredoedd ef, naill ai yn foefol neu yn gyfryngol, ac y mae'r Cristion iw ei ddilyn ef yn y ddau—Yn y cyntaf, gan wneuthur fel y gwnaeth ef; gwneuthur defnydd o'r un Grafusau, cyflawnu yr un Dyledswyddau, gwrthwynebu'r un Temptasiynau, ac ymgadw rhag yr un Llygredigaethau—Yn yr olaf, mewn Cyffelybiaeth, marw i Bechod, fel y bu efe farw tros Bechod, cyfodi i Fywyd ysprydol, fel y cyfododd efe drachefn i Fwyd naturiol.—Gwir yw, ni ddichon neb fod yn gwbl gyffelyb i Grift, ond etto y mae pob Creadur newydd yn ceisio rhodio yn gydwybodol fel y rhodiodd Crist. i *Ioan ii. 6.* —

Yr un Ewyllys fydd gan yr holl Seintiau mor belled ac y maent wedi eu hadgenhedlu, ag oedd yng Nghrist, yr un Meddwl, yr un Cariad; y maent hwy yn caru yr hyn y mae efe yn ei garu, y maent yn ffeiddio yr hyn y mae efe yn ei ffeiddio; yr hyn sydd yn ei fodloni ef, fydd yn eu bodloni hwythau; yr hyn sydd yn blino ei Yspryd ef, fydd hefyd yn blino eu Hysprydoedd hwythau: Fel y mae y drygionus yn debyg iw eu Tad y Diafol, yn annuwiol fel y mae yntef yn annuwiol; felly y mae Plant Crist yn gyffelyb iw eu Tad tragwyddol, yn sanctaidd fel ag y mae yntef yn sanctaidd; yn unig hyn o wahaniaeth; yng Nghrist y mae'r Cyflawnder, ynthynt hwy mesur o Ras, Purdeb yng Nghrist, ynthynt hwy Cymysgedd. Yn

3. *Byw i mi yw Crist*, — hynny yw, Crist yw Cyfur fy Mywyd; er bod gennyf lawer o groesau, etto mae Crist gennyf i'm diddanu: efe yw cyfur fy Mywyd, a Bywyd fy holl ddiddanwch, y mae fy holl Lawenydd yn dyfod i mewn i'r Drws hwn, a fy holl Fodlondeb yn nofio yn yr Afon hon: y mae'r hen *Simeon* yn dywedyd, mae ymddangosiad Crist, yw Diddanwch yr *Israel*, *Luc ii. 25*. Os efe â ymaith y mae'r enaid yn myned i wared i Fedd Tristwch. Fel na ddichon holl Ganhwyllau'r Wlad wneuthur Dydd [na wnant] cyfodiad yr Haul fydd raid ei wneuthur ef; felly niddichon holl Jechyd, Cyfoeth, Anrhydedd, Meddiannau, ie, a holl Gyfuron y Byd hwn wneuthur Dydd o Oleuni a Llawenydd ynghalon y Credadyn, y mae yn dywedyd, Byw yw Crist, ac pe amgen, ni chwenychwn i fyw Funud, y mae ei gyfur ef yn llanw ac yn treio, fel ag y mae Crist yn egluro ei hun iddo, neu yn tynnu ei hun oddiwrtho, pan y dygir y Priodfab ymaith y mae Stafell y Briodas yn galaru. — Llawer edrychiad galarus fy gan yr enaid grafol hwn yn ol ei Jachawdwr absennol; llawer gwaith y mae'n och'neidio ac yn dywedyd, *Pa ham y mae dy Gerbyd cyd yn aros?* y mae efe fel *Zacheus* yn dringo i fynu i *Sycamor-wydd* yr Ordinhadau fel y caffo Olwg ar ei Anwyl- yd, canys y mae yn clywed ei fod ef yn dyfod y ffordd honno, a phan y gwelo efe ef o hir-
bell

bell (canys y mae Cariad yn fuan ei olwg) yn dyfod tuag atto, clywch fel y mae'r Enaid yn galw yn groch ar Ffydd, i agor Drysau tragwyddol yr Enaid i ollwng Brenhin y Gogoniant i mewn.— Y mae dymuniad fel *Joseph* yn gwneud ei gerbyd yn barod i fyned allan i gyfarfod a'r Duw *Jacob* hwn; a phan y mae yn nefau, y mae yn desgyn ar frys, ac yn ei dderbyn ef yn llawen, yn gwaeddi allan gyda'r Merthyr, ac yn dywedyd, *Efe a ddaeth, Efe a ddaeth.* Yn awr y mae efe fel *Mair* yn glynw wrtho ac yn ei gosseidio; pwy a ddichon traethu y Groesaw y mae'r Enaid duwiol hwn yn ei roddi iddo? Pwy dwym Gariad fydd gantho atto? Os oedd y Doethion mor llawen pan welasant y Seren oedd yn tywys atto, pwy mor llawen yw'r Enaid fydd yn gweled yr Haul hwn?— Os llammodd y Plentyn ynghroth *Elisabeth* gan Lawenydd pan daeth Mam yr Arglwydd atti, pa fodd y mae Calon y Cristion hwn yn llammu gan Lawenydd, pan del Arglwydd y Fam honno atto? Hwn yn wir yw'r Archwaeth a'r Profiad blaenaf o Ddedwyddwch y Seintiau, eu Boreu o Lawenydd, Ffrwyth oyntaf eu Cynhauaf mawr tragwyddol: Fe ellir ei deimlo yn well nag y gellir ei ddatcan ef, ant hynny y geilw'r Apostol ef yn *Llawenydd anrhaethadury a gogoneddus.* i *Pedr i. 8.* — Dyma fel y mae Crist yn Gyfur i'r Cristion. Yn

4. *Byw i mi yw Crist,* hynny yw, Crist yw
Diwedd

diwedd fy Mywyd; Crist yw awdwr a diben fy Mywyd, fel y mae fy Mywyd oddiwrth Crist, felly y mae ef i Grist, Gofal pennaf yr Apostol oedd mawrhygu Crist mewn Bywyd ac mewn Angau; *Phil. i. 20.* Yr holl ennill a'r Elw ag wyfi yn ei chwenych mewn Bywyd ac mewn Angau yw Crist, sef i ogoneddu ef trwy fy Ngwafanaeth i — yn ol Egwyddorion a chrefydd Dyn, y mae ei ddibenion y mae'r hwn a weithredo oddiwrtho ei hun, yn gweithredu iddo ei hun.

Y mae *Salomon* yn dywedyd (*Preg. i. 7.*) fod yr *holl Afonydd yn rhedeg i'r Mor*; a'r *llo y daethant, yno y maent yn dychwelyd eilwaith*; felly Bywyd Cristion, gan ei ddyfod oddiwrth Grist, yno y dylai ddiweddu: nid yw'r gwir Cristion fel y Rhagrithwr yn edrych am E-lw, a Chanmoliaeth fawr, eithr y mae ei Olygon ef yn edrych am Ogoniant Jesu Grist, ond i Dduw gael ei ogoneddu, er iddo ef gael ei ddirmygu, y mae ef yn fodlon; pan y gogoneddo Crist yr Enaid trwy roddi iddo Ras, y mae'r Enaid yn anrhydeddu Crist trwy roddi iddo ef y Gogoniant — y mae Anrhydedd Crist yn anwyl anfeidrol i'r gwir Cristion; y mae yn anwylach iddo na'i Enw na'i Fywyd; fe a ddywedir am *St. Paul* iddo sefyll fel ar flaenion ei draed, i weled pa ffordd y gall'fai ogoneddu Crist fwyaf pa un ai mewn Bywyd ai mewn Angau.

Yn awr, yr ydwyf yn dyfod at yr *Ail beth*,
 B a hynny

a hynny yw i ddangos pa fodd y mae'r Cristion (ag fydd a Christ yn Egwyddor, yn Batrwn, yn Gyfur, ac yn Ddiwedd ei Fywyd) yn Ennillwr wrth Farwolaeth.

III Fe a ddengys Elw'r Cristion trwy Farwolaeth yn y ddau beth hyn; fe ennill *Rhyddhad* oddiwrth bob drwg, a'r *Mwynhad* o bob daioni, — Ac onid yw'r Dyn hwn yn Ennillwr? Yn

rtaf. Fe gaiff ei ryddhau oddiwrth bob drwg. Y mae dau ddrwg, y rhai yn wir ydynt yr unig ddrygau; y drwg o Bechod, a'r drwg o ddiodeffaint neu gospedigaeth, yn awr fe gaiff y Credadyn ei ryddhau oddiwrth bob un o rhai'n trwy farwolaeth. Yn

IV. Oddiwrth y drwg o Bechod — ac yma dellwch sylw, y bydd i Angau ryddhau y gwir Cristion oddiwrth wneuthur Pechod, ac oddiwrth y Temptasiwn fydd yn tueddu at; yn Uffern nid oes dim ond drygiont; yn y Nefoedd nid oes dim ond Sanctoiddrwyd.

Nid yw'r Dyn drwg un amser cynddrwg ac ar ol Marwolaeth; yn awr y mae Pechod yn ei Jouangeltyd, yno y bydd efe yn ei gyflawn Oedran; yn awr nid yw hi ond Prydnhawn y Pechadur, eithr y pryd hynny hi fydd yn Nos o Dywyllwch angerddol.

Nid yw'r Duwlof un amser mor sanctaidd ac ar ol Marwolaeth; y mae Gras yn awr fel yn y Dywyfen, ond y pryd hynny hi a fydd yn gyflawn addfed. Y mae

Y mae calon y credadyn yma fel croth *Rebecca*, y mae Gefeillion yn ymrwyfo ynthi; yrdien Ddyn, a'r Dyn newydd, y Cnawd a'r Yspryd: cyfraith yr aelodau yn rhyfela yn erbyn cyfraith y meddwl, fel ag yr oedd rhyfel rhwng *Afa* a *Basba* tros eu holl ddyddiau, felly y mae rhwng y rhan ddiatgenhedledig a'r rhan adgenhedledig, holl amser y bywyd hwn: Eithr fe ddibenna rhyfel Gras y pryd hynny mewn Buddugoliaeth ogoneddus pan y llwyr ddistrywio Angau y corph hwn o Bechod, — y mae Pechod yn y Galon, fel y Gwahanglwyf yn y Tŷ, yr hwn nid elai allan hyd oni thynnit y Tŷ i lawr. (*Lef. xiv. 44.*) Ond pan gwahanir yr enaid a'r corph tros amser, fe wahanir pechod a'r enaid yn dragywydd — Nid oes un Dyn ar wyneb y dddear ac ni's pecha, *Preg. vii. 20. Mewn llawer o bethau yr ydym ni oll yn troseddu*, llawer o honom ymhob peth; megis Brattiau budron yw ein holl Gyfiawnder, nid yw ein Grafusau gorau heb ddiffigiadau. *Pan yr ewyllysnyf wneuthur daioni, y mae drwg yn bresennol gyda mi, Rhuf. vii. 20.* Y mae gan y Tân puraf beth Mŵg, a chan y Gwin gorau beth Gwaddod; eithr fe dorri Angau'r Duwiol Afaelion Pechod yn gyfan gwbl, ac nid edy iddo gymmaint a bod yn y Cristion — Oh! pa Orfoledd a fydd hyn i'r Enaid pan y dygir ef gan yr Angylion i'r lle ag y mae Yspryd oedd y cyfiawn wedi eu perffeithio. Yn

2. Fe gaiff yr Enaid bywiol yng Nghrist ei ryddhau wrth farw, oddiwrth pob Profe-digaeth i Bechod; yna y bydd y Cristion uwchlaw cyrhaeddiad Satan; yna y cyflawnir yr addewid honno, (*Rhuf. xvi. 20.*) *y sathr Duw'r Tangnefedd Satan tan Draed y Saint*; yn awr y nithir *Pedr*, y cernodir *Paul*, y temptir *Dafydd* gan y drwg o rifo'r Bobl; ond fe esmwythâ Angau'r Enaid o'r helbul hwn: fe allai'r Saph ymdorchu ei hun, ac ymlysgo i'r *Baradwys* ddaearol, ond byth ni ymlysga i'r *Baradwys* nefol; ei gylch a'i gwmpas ef yw rhodio i fynu ac i wared ar hyd wyneb y ddaear, ni ddichon efe byth fyned i Gyffiniau y Nefoedd; pan y cwmpodd ef o gyflwr ei ddiweirdeb, efe adawodd y lle hwnnw o hap-pusrwydd, ac ni ddichon efe byth ei gyrhaedd-dyd drachefn — Yn wir y mae'r Seintiau fydd ar y Ddaear yn ymladd ag ef, ond y mae'r Seintiau fydd yn y Nefoedd yn gwbl uwchlaw ei gyrraedd. — Yno y mae Plant Duw wedi ymgynnull ynghyd ac heb un Satan yn eu plith hwynt; yno y mae Mab *Dafydd* yn gwaredu ei wir *Israeliad* oddi-wrth y *Philistiad* dienwaededig hwn, canys fel y dywedir, *Datc. xii. 8, 9. Cyhuddwr y Bro-dyr a fwrir i lawr, ac ni cheir ei le ef mwyach yn y Nefoedd.* Yn

21. Y mae'r Cristion trwy ei Farwolaeth yn cael ei waredu oddiwrth y drwg o ddio-ddefaint, a chospedigaeth; fe ddywedir yn *Galar.*

Galar. iii. 39. mae drygioni yw achos gw-
reiddiol pob gwae, ond yn awr ar Farwol-
aeth y Dyn duwiol, y mae Ffynnon Pechod
yn cael ei fychu i fynu; ac am hynny y
mae yn rhaid i ffrydiau dioddefaint fychu he-
fyd fe jacha Angeu effel na phecho mwy-
ach, ac felly ni ddigwydd ddim gwaeth neu
cyndrwg iddo ef. — Y mae tri math o
ddrwg gystuddiau, *Un*, ar yr Enw; yr *Ail*,
ar y Corph; a'r *Trydydd*, ar yr Enaid; oddi-
wrth ba rai y mae'r duwiol yn cael eu waredu
trwy Farwolaeth: 1. Fe wared Angau'r duw-
iol oddiwrth wradwydd ar ei Enw; yma os
na ddichon y Byd beri i Grifftion glwyfo ei
gydwybod, hwy a fyddant fier i glwyfo ei
gredit a'i gymmeriad; fe *Elifeus* gyfrifir yn
derfyscwr *Israel*; *Nehemia* yn elyn i'r Bren-
hin: *Dafydd* yn Gân y Meddwon, ac yn
Wawd y Glythiaid; *Esay* a'i *Blant* yn llê-
Arwyddion a Rhyfeddodau; *Jeremiah* yn
ŵr ymrysongar: *Mab y Dyn* yn yfwr gwîn a
glwth; *St. Paul* yn ymrysonwr ac yn
gwneuthur terfysc. — Y mae'r Dyn gorau yn
Nhŷb y Byd yn rhagrithwr; os na allant ei
daro a'u dwylaw; hwy a'u clwyfant a'u Ta-
fodau: Dyma fel y mae Llygredigaeth eu
Calonnau yn torri allan yn eu genau a'u
gwefusau, ac y maent yn truenus glwyfo
Crist trwy ystlysau'r Cristion. Ond fe fych
y Nefoedd bob deigr yn oddiar Lygaid y
Cristion da, a phob brycheuyn oddiar ei

Enw ef. Y mae *Hezekiah* uniawn yn y Nef-oedd uwchlaw Sŵn Tafod *Rabshakeh* greu-lon, yr hwn a ennynnwyd gan Dân Uffern; yn awr y mae *Dafydd* uniawn wedi myned i fynu i Fynydd *Seion*, nid yw ef yn clywed enllib *Shimei* bechadurus. — Yn Ail, Fel y rhyddhâ *Angeu'r Cristion* oddiwrth wradwydd ar ei Enw da, felly y gwna oddiwrth wendidau yn ei Gorph. — Y mae *Clefydau* yn peri *Angeu*, ond fe jacha *Angeu* pob *Clefydau*: Fe gafas *Job* yn y Byd hwn ei gornwydydd blin; *Hezekiah* ei gornwyd, *Dafydd* ei archollion a'i ddoluriau, y weddw druan ei difeir-lif Gwaed; y mae un yn gwisgo ymaith gan Gonswmpsiwn fel canwyll hyd oni ddarfyddo'r cwbl; y mae arall yn ymdeithio tan wayw a phoen gwaftadol, yr hwn ni ddyru iddo orphwys na dydd na nos; y mae'r dyn hwn yn treulio ei ddyddiau mewn poen, a'r llall a nosweithiau gofydus wedi eu appwyntio iddo, — y mae *Job* amyneddgar yn achwyn, *Y mae fy anadl yn fyrr, y mae fy nydd yn nesau, a'r bedd yn barod i mi, Job* xvii. i. Yn Un y mae ceidwaid y Ty yn crynu gan y *Palsy*; yn yr *Ail*, y mae rhai sy'n malu yn methu gan wendid; — yn y *Trydydd*, y mae rhei'n y ag sy'n edrych trwy'r ffenestri yn tywyllu gan ddallineb; — Oh! pa lu o Wrthwynebwyr fydd gan bob dyn yn ei ymysgaroedd ei hun yn ymosod yn waftadol yn ei erbyn ef, weithiau un, weithiau arall, fel y mae Ar-glwydd

glwydd y lluoedd yn rhoddi gorchymyn ; felly yn wir, Ty llawn o ddoluriau a chlwyfau yw corph dyn, ond fe iacha angau bob dolur ag fydd ar gyrph y Duwiolion. Yn 3. Fel y rhyddha angau'r duwiol gredadyn oddiwrth glefydau yn ei gorph, felly y rhyddha efe ef hefyd oddiwrth dristwch yn ei Enaid — Y mae'r Cristion yn byw ar y ddaear, megis mewn dyffryn gwylofain, ac yn fynych yn cymmysgu diod a'i ddagrau ; fel y mae yn Ddyn, efe a aned i dristwch fel y mae yr gwreichionyn yn myned i fynu ; y mae yn dyfod i'r byd tan lefain, ac yn myned o hono tan ruddfan, ac y mae ei holl fywyd ef o'r groth i'r bedd mewn rhyw ystyr yn farwolaeth fywiol, neu yn fywyd marwol. — Ond fel y mae yn Gristion y mae yn yfed ddyfnaf o'r cwppan hwn o dristwch ; y mae'r byd yn fam dyner i'w blant ef, ond yn llys-fam greuon i ddieithraid ; y mae cystuddiau'r drygionus weithiau yn peri llawer o dristwch yng halon y Saint.

Wrth afonydd *Babylon* y mae yn eistedd i lawr ac yn wylo pan feddyllo am *Seion*, *Sal.cxxxvii.* 1. nid all efe lai na gresynu Trueni ei gyd Frodyr, fel y mae efe ei hun yn y Corph. Y mae Troseddiadau'r Drygionus a'r Annuwiol yn ei ddilladu ef a Thristwch a Galar, (fel Mab *Craesus* er ei fod ef yn fud o'r blaen, etto y mae yn llefain ag yn gwaeddi i maes pan clwyfwyd ei Dad), megis a Chleddyf yn ei

ei Esgyrn y maent yn ei drywanu ef pan y dywedant wrtho yn rhyfygus, *Pa le y mae dy Dduw?* weithiau y mae ei Lygredigaeth ei hun yn ei frathu ef i'r Galon am iddo gamddefnyddio y fath anfeidrol Gariad. Y mae ef yn cyfaddef ei Anwireddau, ac yn ddrwg gantho ei Bechodau, weithiau y mae Ymddraithriad ac Absenoldeb Duw yn ei dywyllu ac yn ei orchguddio ef â Helbulon; fel nad oes dim Llawenydd gyffelyb i'r Llawenydd hynny a pha un y mae Duw yn ei jachau, ac yn ei fywiocau ef a'i Ffâfr; felly nid oes dim Tristwch gyffelyb i'r Tristwch hynny a pha un y mae Duw yn ei ddarostwng ef yn Nydd ei Ddigofaint. Dyma fel y mae ei Fywyd ef yn droellen o Ofid a Thristwch, ond fe fydd Angau yn Angladd iw Ofid a'i Dristwch ef, ac yn Adgyfodiad iw Orfoledd a'i Lawenydd ef; yn awr y mae efe yn hau mewn dagrau, ond y pryd hynny efe a feda mewn Llawenydd, Dydd Marwolaeth y Saint yw Dydd ei Briodas ef, yna y fychir pob deigr yn oddiwrth ei Lygaid, ac ni bydd Tristwch mwyach.

Ar Ddydd y Briodas honno fe dry Crist yr holl Ddwfr yn Win, pob Galar yn Llawenydd, a phob Ocheneidio yn Ganu; ac a bair i'r Esgyrn a ddrylliwyd i orfoleddu; yn awr nid yw Tristwch y Saint yn Dristwch perffaith, ni roddir i'r credadyn dywyllwch pur; y mae yn disgleirio ac yn cyscodi ar yr

un amfer — nid yw efe yn tristau fel y rhai
 nid oes obaith ganthynt; ond fe fydd ei Or-
 foled a'i Lawenydd ef ym Marwolaeth, yn
 Orfoledd perffaith, ac yn Llawenydd cyflawn
 a pharhaus; pan welont hwy Jesu Grist wrth
 farw, *Eu Calonnau a lawenychant, a'u Llaw-
 enydd ni ddwg neb oddiarnynt; yna Gwaded-
 digion yr Arglwydd a ddychwelant ac a ddeu-
 ant i Seion a Chaniadau ac a Llawenydd trag-
 wyddol ar eu Pen, — a Chystudd a Galar a
 ffy ymaith. Is. xxxv. 10.*

Cymmaint a hyn am Elw brifat y crifion
 wrth farw, neu ei ryddhad a'i waredigaeth
 ef oddiwrth ddrwg; Y mae yr ail beth ag
 fydd yn bendant o honaw ei hun a ddylafwn
 i ymddiddan o'i blegid er cyflawnu fy add-
 ewid, a hynny yw, Mwynhad o bob Dai-
 oni, yr hyn y mae'r credadyn yn ennill
 wrth ei Farwolaeth ond yn gymmaint na
 chaniatta amfer i mi ei draethu yn awr, y mae
 arnaf ei adael ef hyd bryd arall.

Yn nawr i Dduw'r Tad, &c.

PREG

PREGETH II.

PHIL. I. 21.

Canys byw i mi yw Crist, a marw fydd Elw.

M I a ddangosais yn y Bregeth o'r blaen ddirgel Elw'r Cristion wrth Farwolaeth, neu ei waredigaeth ef oddiwrth bob drwg.

Yn awr yr wyf i ddangos yr ail Beth a addewais i y pryd hynny i ymddiddan am dano, a hynny yw'r *Mwynhad* o bob Daioni ac y mae'r Credadyn yn ennill wrth ei Farwolaeth, ac yma mi a ddaliaf sylw ar y tri Pheth hyn. Yn

I. Fe ennill Credadyn trwy Farwolaeth, Symdeithas Cristianogion perffaith, fe rydd ac efe wared Angeu ef oddiwrth bob llach a Phechaduriaid, ac fe ddysc yn do ystyr y Pwngc hynny, *Cymmun* y Byd hwn y mae'r Efrai a'r cyd dyfu, ond yn y Byd a ddaw cael eu gwahanu. — Nid oes yno un

un *Judas* fradychus ym mysc yr Apostolion;
 un *Damas* gybyddus ym mysc y dyscyblion;
 neb *Amoriaid* i fod yn ddraîn yn llygaid ac
 ochrau'r *Israeliad*; dim *Sodomiaid* anifeil-
 aidd i flino *Lot* gyfiawn a'u hymarweddiad
 aflan; nid oes un *Doeg* wenieithus yn san-
 gu yn y cyfegr nefol hwnnw; nid yw *Da-
 fydd* yn achwyn yno, Gwae fi fy mod i yn
 ymdeithio ac yn cyfaneddu ymhebyll *Cedar*;
 fy Enaid a hŷr drigodd gyda rhei'ny ag fydd
 elynion heddwch, *Salm* cxx. 5, 6. — Nag
Esay ei fod yn trigo ym mysc Dynion a Gwe-
 fusau aflan, *Esay* vi. 5. — Nag *Elias* ei fod
 wedi adael yn unig; nid yw Uffern yn cyn-
 nwys neb ond *Pechaduriaid*, ac nid oes yn y
 Nefoedd ond Seintiau yn unig. — Ymae'r hwn
 fydd yn marw yn yr Arglwydd yn mynd i gyn-
 nulleidfa y rhai cyntaf anedig, ac at Ylbyd-
 oedd y cyfiawn wedi eu perffeithio: ac yn
 ddiammeu y cwmpeini hynny a fydd rhan
 o'n Happusrwydd — Oh! pa gyfai y bydd
 hi gyda'r Cristion, pan y caffo ef eistedd i
 lawr gydâg *Abraham*, *Isaac*, a *Jacob*, yn
 Nheyrnas Nefoedd; pan caffo fe ymadael a
 cwmpeini y rhai drygionus, a'i roelawi i
 Gymdeithas pawb oll ac a fuont felw yn y
 Ffydd, — yr Angylion, y Patriarchiaid, a'r
 Apostolion, ie, yr holl Seintiau. — Oh! pa etw
 a fydd hyn, i gael mwynhau cymdeithas y
 rhei'ny ac fydd sanctaidd. — Od oedd *Aaron*
 pan gyfarfu ef â *Moses* ar y Ddaear yn flawen
 yn

yn ei Galon, yn ddiammeu yr oedd mwy o Lawenydd o lawer ar eu cyfarfod yn y Nefoedd. — Os gofododd *Dafydd* ei holl blefer yn y Saint yma ifod, pan y llewyrchasant hwy ond ychydig fel y Lleuad a'u Brychau ynthynt; pa blefer y mae ef yn gymmeryd ynthynt yn awr pan y mae ganthynt hwy burdeb perffaith, ac yn llewyrchu fel yr Haul yn Ffurfasen eu Tâd! Od oedd hi yn olwg mor odidog i weled *Salomon* yn ei Garpiau o farwoldeb, fel ag y daeth Brenhines *Sheba* mor belled i edrych arno, pa beth fydd edrych arno yn ei wisgoed o Ogoniant. Yn

II. Fe ennill Cristion trwy farwolaeth y cymmundeb nesaf a'r Arglwydd Jesu Grist Oh! pa happusrwydd fydd yn y geiriau hyn; fe a drodd Crist ar y ddaear y ffwrn dan yn lle hyfryd i'r tri Llangc, pa beth a wna efe gan hynny yn y Nefoedd.

Y mae un o'r hen Deidau yn dywedyd fod yn well gantho fod yn Uffern gyda Christ nac yn y Nefoedd hebddo — y mae dyledswydd heb Grist fel Corph heb Enaid, yr hwn nid oes yntho na gwresogrwydd na bywyd — Y mae cymmundeb a Christ yn un cynhyrriad mawr ag fydd yn cynhyrfu ac yn cefnogi Saint yn Ordinhadau Duw ef, y mae'n myfyr-io yn ddyfal yn yr Scrythurau, canys hwynt hwy yw y rhai fydd yn tyftiolaethu am Grist; y mae Perl gwerthfawr yn guddiedig yn y maen
hwnnw

hwnnw iddynt hwy; y mae gwefusau Crist fel y Lili yn diferu Myrrh. — Ac Oh! pa fodd y mae ei galon ef yn llosgi oddifewn iddo a chariad at Grist, tra bo Crist yn agor yr Sorythurau iddo; y mae 'n gweddio yn fynych, o herwydd yno y mae Crist a'i Enaid ef yn ymgyfeillachu ynghyd; yn yr Ordinhad hon y mae efe yn mwynhau llawer o bresennoldeb Crist; y mae efe yn dywedyd wrth Grist trwy erfyniau dawiol, a Christ wrtho yntefmewn cyfuron nefolaidd; y mae efe yn ymprydio, o herwydd yno y dychyn ei enaid ef gael gwledd ysprydol gyda Jesu Grist, a'r achos pennaf o'i Wylofaen ef yw gyda *Mair*; *Hwy a ddygasant ymaith fy Arglwydd, ac ni wn pa le y dodasant ef*; y mae'r ddyledsiwydd bennaf heb Grist, fel dysgl heb fwyd, oddiwrth pa un y mae dyn yn myned mor wag ac mor anfodlongar ac y daeth atti.

Yn awr ystyria, od yw presennoldeb Crist mor werthfawr ac mor hyfryd i Gristion yma pan nad yw yn gweled ond ychydig iawn o'i degwch godidog ef, ac yn derbyn ond ychydig o'i haelioni anfeidrol ef, pa beth a fydd i'r Enaid pan ymddangoso iddo yn ei holl rialtwch, gyda Chyfoeth, Gras, a Gogoniant. — Y mae Gwr dyscedig yn dweud i'r rheiny ag a welsant *Alecander* yn eistedd ar orseddfaingo *Darius* golli y rhan fwyaf o happusrwydd eu bywyd: od oedd hynny yn olwg

C

mor

mor happus, pa olwg a gaiff y Saint wled Crist ar orseddfaingc ei Dâd : yr wyf fi yn dymuned marw (ebe *Melancton*) fel y gallwyf fwynhau'r olwg o Grist, ac Oh! pa bryd y daw'r awr fendigedig honno, pa bryd y caf ymddatod? Pa bryd y caf fod gyda Christ ebe Wr duwiol arall ar ei wely angau? Yn

III. Fe gaiff y Saint trwy Farwolaeth ennill llawn fwyniant o Dduw, yr oedd y lleill yn odidog, ond y mae hwn fel yr haul ym mysg y planedau, yn eu rhagori hwynt oll; yr oedd y lleill fel Afonydd, dyma'r Mor mawr; yr oeddent hwy fel canghennau yn dwyn ffrwyth dâ, ond hwn yw'r gwraidd ar ba un y maent yn tyfu; dyma y rhodd fwyaf a ddichon un creadur ofyn; a oes un peth, ie, a ydyw pob peth yn y Nefoedd a'r Ddaear yn gyfattebol i Grist? Duw yn unig yw'r olwg uchaf o ffydd, *Pedr i. 21.*— Ac am hynny y sail fwyaf o lawenydd a bodlonrwydd i'r Enaid, a deisyfiad, a phlefer mwyaf y Saint ar y ddaear yw; yn ddiammeu gan hynny, Nef y Nefoedd yw yn ol hyn, yr hanes odidog y mae'r Apostol yn roddi am y Nefoedd, (*1 Thef. iv.*) yw bod yn wastadol gyda'r Arglwydd, ni ddichon y tafod gorau na'r dealldwriaeth mwyaf adrodd neu ystyried yr happusrwydd fy yn tarddu oddiwrth y goruchaf Dduw; fe leinw presennoldeb y Brenhin hwn y llys yn wir; can's bod yr Arglwydd gyda ni yw'n diogelwch pennaf; er i mi roddio ynghysgod Angau, nid ofnaf ddim
drwg,

drwg, canys yr wyt ti gyda mi, *Sal. xxiii. 4.* bod gyda'r Arglwydd fydd ein dedwyddwch pennaf ni; yn ei Wydd ef y mae Llewndid o Lawenydd, ac ar ei ddeheulaw ef y mae Digrifwch yn dragywydd.—Dyma Elw'r Saint trwy Farwolaeth, efe ennill Olwg a Mwynhad gwaftadol o Dduw, nid oes gan yr hwn a gollodd Dduw, ddim arall i golli, efe gollodd y cwbl, canys Uffern yw colli Duw, ond yr hwn a ennillodd Dduw, nid oes gantho ddim arall i ennill, efe a ennillodd bob peth, canys y Nefoedd yw ennill Duw.

Fel hyn y rhoddais i ti olwg fyrr o Elw'r Saint trwy Farwolaeth; fe rhyddha Angau ef oddiwrth bob drwg, pechod a dioddefaint, ac a ddyru iddo fwyniant o bob Daioni.—Dyma etifeddiaeth y cyfiawn oddiwrth Dduw, dyma fel y gwneir i'r dyn y mae ~~Brethin~~ y Nefoedd yn chwennych ei anrhydeddu.

Yn awr yr ydwyf yn dyfod yn nefaf at y Defnydd o hyn oll; a hynny mewn ffordd o gyfur; os caiff y rhei'ny ag fydd a Chryst ynthynt yn eu Bywyd, Elw wrth eu Marwolaeth, pa gyfur fydd yma i'r creadur newydd; dyma Win yn wir i lawenychu calon pob un ag fydd yn dduwiol.—A wyt ti yn sanctaidd ac yn fyw yng Nghrist? yna yr wyt ti yn rhydd oddiwrth holl drueni yr Annuwiol.—Os yw dy obaith di yn unig yn y bywyd hwn yr wyt ti y dyn mwyaf truenus yn y byd; os dy obaith fydd tu hwnt i'r bywyd hwn, ti elli fod yn ddyn mwyaf hapus.—

Yn awr er dy gynnorthwy, mi ddangosaf i ti yn erbyn peth y mae yr Defnydd hwn yn gyfurus. Yn

1. Y mae'n Gyfur yn erbyn Gwrthwyneb-
rwydd y Byd; y Byd a'th gasâ di o herwydd
nid wyt ti o'r Byd, medd St. *Joan* yn y 15
Bennod a'r 19 adnod. — Y mae'r Byd yn
Baraduys iw blant ef, ond yn lle o flinder
mawr i ddieithriaid. — Un Legafy neu Rodd
a adawodd dy Jachawdwr i ti, yw gorth-
rymder ar y Ddaear, *Joan* xvi. 33. yn y Byd
gorthrymder a gewch; y milwyr oedd yn cael
ei ddillad ef, *Joseph o Arimathea* ei Gorph
ef, a'i Dâd ei Enaid ef; fe adawyd y
Groes iddo ef, a honno a roddodd efe iw ei
Ddyfeyblion; eithr cymmer gyfur ni adaw-
odd efe yn unig ei Groes i ti, ond fe a'th
wnaeth hefyd yn etifedd ei Goron; cyd-
mara dy happusrwydd i ddyfod a'th drueni
presennol; dy Happusrwydd ar Farwolaeth,
i'r caledi yr wyt ti yn gwrdd ag ef yn dy
Fywyd, dyma'r ffordd i ti orchfygu profe-
digaeth, ac i'th gadw rhag gwanhau tan ad-
fyd, tra na b'ech di yn edrych ar y Pethau
a welir, y rhai fydd tros Amser, ond ar y
Pethau ni welir y rhai fydd dragwyddol.
Yn

2. Y mae 'n Gyfur yn erbyn Profedig-
aethau Satan: Tra b'ech di byw yn y Byd
hwn, yr wyt ti 'n ddarostyngedig iw rwydau
ef, os wyt ti yn myned tua'r Nefoedd, y mae
ei genfigen ef cynddrwg, fel ag y mae ef yn
codi

codi holl allu y Tywyllwch i'th erbyn, nid yw ef fodlon i ti fwynhau'r Lle o Happuf-rwydd hynny y gollodd ef. Pechod oedd yr achos pa ham y collodd ef *Baraduys*, am hynny y mae'n dodi Pechod o'th flaen dithau i'th rwystro yno; efe yw'r cawr ag sydd a llawn feddiant o'r rhai cnawdol diadgenhed-ledig, ac am hynny mae pob Peth mewn Heddwch gyda hwynt.

Pwy achos i Filwyr ymladd yn erbyn Tref, a hi wedi roddi ei hun i fynu iw dwylaw hwynt eisioes?

Nid yw ceidwad y Carchar hwn yn blino mo honaw ei hun lawer ynghylch y Carcharorion hynny ag sydd yn ei Ddwynsiwn, ac yn rhwym mewn Haiarn; ond am danat ti yr hwn trwy gynorthwy Crist, a dorraist y Carchar, ac mewn rhan a ddihangaist allan o'i feddiant ef, mae ef yn codi'r holl Wlad gyda chri i'th ddwyn yn ôl i'th hên lê o gae-thiwed; eithr bydd gyfurus, fe orehfygodd Crist ef eisioes yn ei Berson ei hun, ac ar fyrr fe a'i darostwng ef yn gwbl tan dy Draed dithau, *Rhuf. xvi. 20.* — Yn awr nid yw hyn argoel ddrwg yn y Byd o Gristion, os wyt ti yn gwrthwynebu fod y drygwr yn dy ffwylu di; ni thorr y Lleidr un Tŷ gwag; ni chais Tâd ddistrywlo ei Blant ei hun; nid yw Temptasiwn ddim argoel o ddigofaint Duw, ond o dichell a malais y Cythraul; ond bydded hyn yn Gyfur i ti, y cai

di mewn ychydig Ddyddiau fod mewn ef-
mwythder, nid yn unig oddiwrth dy Lafur
dy hun, ond oddiwrth rwydau Satan: Pa
fwyaf yr yfscydwo'r gwynt frigau'r coed,
dyfnaf ei gid y mae eu Gwreiddiau yn sicr-
hau yn y Ddaear; felly pa waethaf y bo Sa-
tan yn dy ganlyn di, cyntaf y dylit tithau
ddiangc a glynu wrth Jesu Grist, gwedi'r
Cythreuliaid gael eu taflu allan o'r Nefoedd,
yr ydym yn darllain eu bod hwy rhyw faint
yn y mor, yn y ddaear, ac yn yr awyr; ac
fe'u gelwir hwynt *Tywysogaethau a drygau*
yfbrydol yn y nefolion Leoedd, ond nid yn y
Nefoedd, y maent yn ceisio ymdderchafu
cuwch ag y gallant, ond ni allant fyned
dim pellach na'r awyr, ni chafwyd lle i Sa-
tan a'i Angylion mwyach yn y Nefoedd, *Dad.*
xii. 8. Yn

3. Y mae'n Gyfur yn erbyn Llygredigaeth
dy Galon dy hun; pa beth yn awr yw dy
ofyd mwyaf? ond, dy Bechod di yw? Dyma
r pwyfau ag fy'n gorwedd ar, ac yn dy Ga-
lon; yn dy rwystro i orphwys Ddydd a Nôs:
Wele ymlawenycha mewn gobaith, ac fe
ddisflanna'r holl helbul hyn pan y b'ech di
farw, os dydi a fyddi fyw'n dduwiol yma.

Yn awr, ymhob ordinhâd dy ofal mawr
yw i farweiddio dy Bechodau, onid wyt ti
fel *Joab* yn gosod *Uriah*, sef dy drachwant
anwyl y pen blaenaf i bob dyledfwydd, fel y
marweiddier ef; a pha amſer bynnag y gwelo
pen

pen Capten dy Jechydwriaeth yn dda ddan-
fon ehangder neu lawnder ei Ysbryd a
chlwyfo 'n farwol dy Lygredigaeth, onid
wyt ti yn edrych i fynu at Grist, ac yn dy-
wedyd fel y dywedodd *Cusbi* wrth *Dafydd* am
Absalom farw, *Fel y Llangc hwnnw y byddo ge-
lynion fy Arglwydd Frenhin, a'r holl rai a ym-
gyfodant i'th erbyn di, er niwed i ti*, Arglwydd
pair i'm holl Bechodau yfed o'r un Cwppan,
a digwydded yr un Peth iddynt; ac oni
ddywedit ti, Bendigedig yw'r Arglwydd fy
Nuw, yr hwn a'm dialodd yn llyn ar fy
ngelyn; pe b'ai Duw yn marweiddio dy
Bechodau di, fel y gwelit dy Falchder, dy
Anniolchgarwch, dy Anghrediniaeth, dy An-
wybodaeth a Chaledrwydd dy Galon yn
cyrchu'r uchenaid ddiweddaf, oni byddai
hynny yn olwg hyfryd gennyt ti.

Hyn oll a wneir erot ti, os byddi byw yn
dduwiol; ar dy farwolaeth di gei fod yn ddi-
fai ger bron Gorfeddfaingc Duw.

Oni fydd hi yn Fyd odiaeth gyda thi yn
y Byd nefaf, pan y caffech di gymmaint o
dduwioldeb a dedwyddwch, ag a allo dy Ga-
lon di ei chwennych: Pe caniattau Duw'r
fath peth i ti ar y Ddaear, oni thebygit ti dy
hun y Dyn happufaf yn fyw, wele fy helpia
Angau di i hyn, *pan ddihunwyf, fe'm digonir
a'th ddelw di, medd Dafydd, Salm xvii. adn.
ddiweddaf.* Yn

4. Y mae 'n gyfurus yn erbyn dy ymddat-
todiad; *marw i ti fydd Elw, os Cristion da*
wyt

wyt ti, Angau a fydd dy ffordd di i Fywyd
 tragwyddol ; nid rhaid i ti ofni angau megis
 gelyn, fe fydd yn un o'th gyfeillion gorau ;
 pa fodd y cynhaliodd y gobaith hyn o hap-
 pŵrwydd y Merthyron duwiol i fynnu, ac a'u
 dygodd hwy trwy gynifer o donnau cyndeir-
 iog a marwolaethau creulon gyda'r tawelwch
 a'r mwynder Yfpryd mwyaf yn y byd ; pa
 beth fydd yn angau fel yr ofnit ef cymmaint ?
 a ofni di Wenynen heb golyn ? oni wyddost
 nad oedd gantho ond un colyn i Grist a
 Chriſtianogion, ac fe adawyd hwnnw yng
 Nghrist y pen : am hynny, yn awr er iddo
 seinio a gwneuthur llais o ddautu dy glustiau,
 etto ni ddichon byth dy frathu na'th glwyfo,
 os wyt yn wir Aelod i Grist. — Er fod dyfr-
 oedd yr *Lorddonen* yn stormus, etto yr oeddent
 yn dawel ac yn wastad pan aeth yr Arch trwy-
 ddynt. — Pe gorsyddai arnat i ymadael a'th
 dylwyth a'th geraint anwyl tros lawer o Fly-
 nyddoedd, pa rai ydwyt yn garu yn anwyl,
 ac a'th feddiannau, a'th gyfuron cyfoethog,
 yrhai a allent wneuthur dy fywyd yn dded-
 wydd ; a gorsod myned i le o gaethiwed,
 dyffryn gwyloſain a charchardy tywyll, lle
 cai dy draed eu rhwymo a haiarn, a'th wyneb
 ei frynau gan ddagrau, a ofnit ti gennad a
 ddeuai i'th dynnu allan o'r carchar hwnnw,
 ac i'th ddwyn at dy gyfeillion a'th gyfuron
 hynny drachefn ? — a pha ham yr ofni di
 Angau yr hwn fydd yn dyfod i'th ryddhau o
 gaethiwed Satan, peched, a thristwch, i'th
 ofod

ofod mewn meddiant personol o ogoneddus rydd-did plant. — A oes arnat ti ofn cael gwared o'th Lygredigaeth; o demptasiwn y Diafol, o erledigaeth y byd? a oes arnat ti ofn i fyned at Seintiau lle nid oes un pechadur, at Grist heb ei groes, i wyddfod dragwyddol y goruchaf Dduw? — pa ham yr ofnit farw, os wyt yn ddyn duwiol, ac nid wyt yn hytrach yn chwennych ymddattod, a bod gyda Christ, gan wybod tra yr ydwyf bresennol yn y Corph, dy fod yn absennol oddiwrth Dduw.

Y mae gwr dyscedig yn iawn farnu am y Geiriau hyn, *Ioan xiii. 1.* lle y gelwir Marwolaeth yn Ymadawiad a'r byd a myned at y Tad, sef ei fod yn perthyn i blant Duw yn unig; nid yw iddynt hwy ond myned o'r byd at eu Tad anwyl caredig: ac yn ddiammedig hyn a barodd i'r Seintiau ddymuned Angau cymmaint. Pan fygythodd un o erlydwyr y Grefydd Gristianogol i ladd un o'r hen Ferthron; efe a ddywedodd, *Oh! na b'ai efe, canys yna y danfonai fi yn fuan at fy Nhad, i ba un yr wyf fi yn byw yn awr, ac at ba un yr wyf yn dymuned prysuro.*

Ac un arall yn ei glefyd poenfawr, ni chlybuwyd erioed yn achwyn, ond yn fynych yn derchafu ei olygon tua'r Nefoedd gan sefain allan *Pa hyd Arglwydd, pa hyd Arglwydd.* Yn

5. Y mae'n gyfurus yn erbyn marwolaeth
dy

dy Gyfeillion, dy Rieni, dy Blant, a'th Geraint, ag fydd yn marw yn yr Arglwydd, *marw fydd Elw*. — Os eu *Elw* hwynt yw, pa ham y byddai yn ofid ac yn dristwch i ti; fe ddyfc *Natur* i ti alaru, ond y mae'n rhaid i *Ras* gymedroli dy alar. — Ni a allwn ddyfrhau ein planwydd, ond nid oes lle i ni eu boddi hwynt; ni a allwn drifthau, ond nid fel y rhei'ny ag fydd heb ddim gobaith ganthynt, rhag i ni bechu.

Mi ddarllenais am Wr, pan ddywedwyd wrtho fod ei ddau fab gwedi marw, fe atebodd y gennad yn galonnog ac yn eon, mi a wyddwn (ebe fe) i mi genhedlu creaduriaid marwol. — Yr oedd yn flin iawn gan y bobl farwolaeth *Romulus*, ond yn ol hynny hwy a gyfurwyd gan y newydd ag a ddaeth gan *Proculus*, fef iddo ef ei weled ef yn marchogaeth i'r gogoniant yn y Nefoedd; felly pan b'ech dithau yn ymdrifthau ac yn galaru, am farwolaeth dy Blentyn, dy Wr, dy Dad, dy Frawd, dy Chwaer, neu dy Gâr, ag fydd yn huno yn yr Arglwydd Jesu; ti ddylit wrando ar y newydd y mae ffydd yn ddwyn, fef, iddi hi eu gweled hwynt yn cael eu llenwi a llawenydd, yn derchafu i fynu i'r Nefoedd, ac yno yn mwynhau afonydd o hyfrydwch a gogoniant, os yn ddiammeu, os yn ol y cyfryw newyddion y parhau di i wylo, fe ddylai fod er dy gyfur a'th lawenydd. — Wele, y mae y testyn hwn yn cynnwys bwyd melus dewisol

wisfol i ti i ymborthu arno yn angladd dy an-
wylaf ddyn duwiol.

Yn wir os dy gyfaill neu'th gar a fu farw
allan o Grist, nid oes gennyt ddim achos by-
chan i alaru, ac i wylo, ac i dristhau.

Ac y mae'n ddigon tebyg mae hynny oedd y
clefyd llym a glwyfodd enaid *Dafydd* am far-
wolaeth *Absalom*, sef iddo farw yn ei bechod-
au; ei ofn a'i arfwyd oedd iw fab farw, nid
yn unig mewn gwrthryfel yn erbyn ei dad
cnawdol, ond hefyd yn erbyn Tad yr Ys-
prydoedd.

Ond pan fo farw dy gâr yn yr Arglwydd,
y mae gennyt yn ddiammeu fwy o achos i
lawenhau am fod gennyt y fath gyfaill neu
gâr, yr hwn a gaiff yn dragywydd ogoneddu
a moliannu Duw na galaru oblegid i ti golli
ef tros amfer. Cymmer gan hynny gyngor
yr Yspryd Glan, sef peidio ac ymdristau, fel y
rhei'ny nad oes obaith ganthynt, *Thef. iv. 13.*
Ond ni ewyllysiwn, Frodyr, i chiwi fod heb
wybod am y rhai a hunasant, na thristaoch,
megis eraill y rhai nid oes ganthynt obaith.
Canys os ydym yn credu farw Jesu, a'i ad-
gyfodi, felly y rhai a hunasant yn yr Jesu,
a ddwg Duw hefyd gydag ef. Canys hyn
yr ydym yn ei ddywedyd wrthy ch yngair yr
Arglwydd, na bydd i ni y rhai byw, y rhai a
adewir hyd ddyfodiad yr Arglwydd, rag-flaenu
y rhai a hunasant. Oblegyd yr Arglwydd ei
hun a ddisgyn o'r Nef gyda bloedd, a lles yr
Archangel ac ag-udgorn Duw: a'r meirw yng
Nghrist

Nghrist a gyfodant yn gyntaf: Yna nimiau y rhai byw, y rhai a adawyd, a gipir i fynu gyda hwynt, yn y Cymmylau, i gyfarfod a'r Arglwydd yn yr awyr: ac felly y byddwn yn wastadol gyda'r Arglwydd. I'r hwn le Duw o'i fawr drugaredd a ddygo bob un o honom ni oll trwy Haeddedigaethau Jesu Grist ein Harglwydd a'n Hiachawdwr bendigedig, i ba un gyda'r Tad a'r Yspryd Glan y bo pob Parch, a Mawl, pob Clod ac Anrhydedd, pob Cariad, pob Addoliad, a phob Ufuddod yr awr hon, ac yn dragywydd, Amen.

HYMN

HYMN I. *Byw i mi yw Crist.*

- 1 **C**YD roddwn glodi'r Jesu hael,
Fy mywyd-ffynnon yw'n ddiffael;
'Fe yw'm hegwyddor ddi-dorr ddwys,
A'm ffordd yn llon i'r bywyd llwys.
- 2 Trwy undeb a'r winwydden wîr,
Fy nghadw wneir bob awr yn îr;
A gras am ras gyfrennir im',
Fy rheol yw, a'm nerth, a'm grym.
- 3 Efe yw'm cyfur ymhob cûr,
Ac ymhob peth fy mhatrwn pur,
Fy mugail gwiw nid af ar goll,
Ac atto mae fy amcan oll.
- 4 Ei ofn dwys o fewn im' dod,
Gwna i mi fyw yn glyd iw glod;
Ffieiddio pechod, a phob drwg,
Mawr brifio 'i wên, mawr ofni 'i wîg.
- 5 Angau, yn angau im' ni bydd,
Ond tipwr fy nhywyll nos yn ddydd;
Trosglwyddwr da i deyrnas DUW,
Uwch cyrraedd pechod, braw, a briw.
- 6 Corph y farwolaeth cwymp i'r llwch,
Yn iach bob drygau oll o'r trwch;
Llygredd nid â i wydd-fod Duw,
Perffeithrwydd pob perffeithrwydd yw.
- 7 I Dad y trugareddau gid,
Rhowch foliant holl drigolion byd,
Llu'r Nef moliennwch bawb ar gân,
Y Tâd, y Mâb, a'r Ysbryd Glân.

HYMN

HYMN II. *Marw fydd Elw.*

- 1 **H**Enffych i'r dydd, o'r diwedd daeth,
A rhydd-did chi i'r Alltud daeth
O'r diwedd daeth fy anwyl Dad,
I'm codi a'i law i'r nefol Wlad;
  - 2 Yn jach i'r Nos, daeth perffaith Daydd,
Yn jach gaethiwed, byth yn rhydd;
Marwolaeth im yn Elw mae,
Yn jach bob binder, gwawd, a gwae;
  - 3 Yn awr caf weld ei Berfon Ef,
Fel ag y mae yn llonni'r Nef:
Ac ymhyfrydu ger ei fron,
Mysc Caredigion llwyfion llon;
  - 4 Mewn Caniad pur digymmysc byth,
Heb Ganaethau yn ein plith;
Does neb yn glaf, ond pawb yn Hon,
Trwy'r helaeth ddinafyddiaeth hon;
  - 5 Fe ddarfu'r rhyfel, concwest caed,
Fe ddarfu nwydau Cig a Gwaed;
Mae pawb yn lân tu fewn tu fa's,
Yn awr fe lawni addfedodd Gras.
  - 6 Yn iae pob llestr yma yn llawn
O'r hyn ddymunodd gynt yn jawn;
Ymborthi ar addfed Yd y Wlad,
Cyflawn Olwg, a Mwynhad.
  - 7 Gogoniant byth i'r anwyl Oen
Yw fwm ein Can, mewn melus hoen;
Gan byth ryfeddu'n gryf y Gras,
O ben Arglwyddiaeth ddaeth i ma's.
- I Dad y Trugareddau gid, &c.

T E R T I Y N.

